

נראדה אור

פרשת וילך תשפ"ג
גליון קלט שנה ג
באר רבנו"ק מלעכוויטש קוידנוב

{ שניני אור }

עומדים אנו בימים מקודשים מאד - אחר שזכינו לקבל עלינו יחד עול מלכות שמים ביום ראש השנה, ממתנים לטהרת נפשנו ביום הכפורים מכל חטא ועוון החוצצים בינינו לבין המלך, ולבינתים משתדלים להתקדש ולהתקרב בתפלה ובתשובה ככל שידינו הקצרה מגעת.

כבר הקדים לנו אדמו"ר שליט"א בשיחת קדשו בנעילת החג כי מצות התשובה עליה להיעשות מתוך שמחה ככל המצוות, בשום אופן אין לבוא על ידה לעצבות ויאוש, ככל שהמרירות על מצבנו עד עתה עמוקה בלבנו, יש למצוא בעומק יותר נקודת דבקות שתוביל אותנו להתחדשות מכאן ואילך.

האמת שבהתבוננות בסדר הימים הקדושים נראה מיד שמסתתרת כאן שמחה תחת מעטה היראה והתשובה, מיוהכ"פ הלא נכנסים אנו כמעט מיד לחג הסוכות - זמן שמחתנו, ואם תכלית הטהרה והתשובה לחסות בצילא דמהימנותא הרי ששמחה זו קיימת כבר בעצם כבר עתה. על הצדיקים נאמר שהיו רוחצים את האתרוג בדמעותיהם ביוהכ"פ, כמסופר על הרה"ק ר' נח מהורודישיץ זי"ע בן מרן אדמו"ר הזקן וכך גם על עוד צדיקים שהיו קונים אתרוג קודם יוהכ"פ ולא היו מניחים להביט בו עד אחר יוהכ"פ - אז היה נמצא נקי מכל רבב, הרי שדמעות המרירות והתשובה הם גופא ההכנה לנטילת המינים המשמחים בזמן שמחתנו.

בדרך זו נוהגים רבים מבני ישראל לטרוח בחיפוש ארבעת המינים בעשי"ת, כי אמנם בד בבד עם עבודת התשובה מתוך יראה ומרירות, מתנוצצת שמחה בעומק לבנו על הקרבה לה זוכים אנו בתשובתנו.

בקיוד"ר ביום ב' דר"ה שח כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א כי הרה"ח שלום לנדאו שאל אותו על בקשתנו בימים הק' ובכך תן פחדך, וכי מי הוא החפץ לעבוד את ה' מתוך פחד "לחץ" כביכול.

ביאר אדמו"ר שליט"א כי אף אם פחד גשמי הנו מצמית ומרחק, הרי שפחד מהשם יתברך מתוך הכרה אמיתית בכבוד הדר מלכותו יש בו מתיקות עצומה, השעבוד המוחלט למלכו של עולם הוא הלא החירות האמיתית מכל השעבודים המפריעים לנו את שמחת החיים, הטעים אדמו"ר שליט"א כי הכוונה הפנימית בתיבות ובכך תן פחדך אף היא מורה שאהבה וקירבה עצומה יש בבקשה זו.

שמחתי מתוך יראתי, יראתי מתוך שמחתי - כמדומה שלא לו הזוכים להיות בצל הקודש בימים הק' ההסבר כמעט מיותר...

{ זכרות קודש }

יסודות עבודת התשובה בפנימיות הלב

ביום הכסה שיתגלה עלינו אור פני ה', והוא רמז ה' במאמר ירא שמים בסתר ובגלוי, שאף בעת שנסתר ממנו אורו יתברך יתחזק ביראת ה' ולא יעזוב עבודתו, כאשר מוסיף והולך בעת שנגלה עליו אור ה'.

חלק העבודה הנסתר ומוצנע בלב

עוד נרמז בסתר ובגלוי על חלק הנגלה בעבודת האדם ועל חלק הנסתר בלבו שהוא הרגשת אהבה ויראה, שלא יתן דעתו בעבודתו לחלק המעשה בלבד כי אם יעבוד ליוצרו אף בהרגשת הלב כי האהבה והדבקות הם מחובת העבודה להשם יתברך. וזהו 'הצנע לכת עם אלקיך' שבהיותך עם אלקיך בתפלה ושאר עניני העבודה תעבדהו באהבה ודבקות המוצנעים בלב, ועכ"פ שלא תהא העבודה כלפי חוץ יותר מאשר מרגיש בלבנו, כאשר יש בסידורים נוסח בסתר כבגלוי, שיהא הרגש לבו שבסתר לכל הפחות כפי הנראה מעבודתו בגלוי.

כן הוא בעבודת התשובה שיש בה שני חלקים, האחד על מעשה החטא והשני על שנחסר על ידי זה אורו יתברך. כדאיתא באגרת התשובה להרה"ק מליאדי בהא דאמר חז"ל (יומא פו.) ארבעה חילוקי כפרה עבר על מצות עשה ועשה תשובה אינו זז משם עד שמוחלץ לו, עבר על לא תעשה תשובה תולה ויוהכ"פ מכפר, והנה לגבי קיום מצוה קיי"ל (בימות ד.) עשה דוחה לא תעשה ומה טעם קשה יותר הכפרה בעבירות לא תעשה.

ומבאר שבעבירת לאו ל"ע יש לתקן שני ענינים, האחד עצם החטא שהמרה רצון קונו והשני מה שהחשיך אור ה' בנפשו על ידי חטאו, אבל בביטול עשה אין תיקון התשובה אלא על עצם החטא שלא קיים רצון הבורא, אבל מה שנחסר אור ה' בנפשו בחסרון המצוה הוא כמעוות שאינו יכול לתקן. אמנם בסידורו כתב שע"י תשובה עילאה יכול להשלים בנפשו אף מה שנחסר בביטול עשה, כמארז"ל (יומא פו.) תשובה מאהבה זדונות נעשים לו כזכויות.

שלשה חלקים בעבודת התשובה

על דרך כלל יש בעבודת התשובה שלשה חלקים, האחד על המעשים שלא היו כרצונו יתברך, השני על חסרון האהבה והיראה בעבודתו שלא עסק בתורה ותפלה וקיום המצוות בלבב שלם בהרגש וחיות פנימית. ובכלל זה בהתבוננו בהתנהגותו בשבתות ומועדים שבהם נשפע אהבה מלעילא

המשך בעמוד ד <<<

ויאמר ה' אל משה הנך שוכב עם אבותיך וגו', ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא וגו' (לא, טז - יח)

נתקשו המפרשים אחר שיכירו ישראל שבאים עליהם צרות כיון שאין הקב"ה בקרבם מחמת עוונותיהם, מה טעם יוסיף להסתיר פניו מהם ל"ע. וברמב"ן איתא שאמירתם 'על כי אלקי וגו' אינו יודי גמור ותשובה שלמה, לכך אף שלא יוסיף להסתיר פניו מהם כהסתר הראשון שבאים עליהם צרות, מכל מקום יהיו בהסתר פני הגאולה עד שתהא תשובתם שלמה.

זקיני אדמו"ר ז"ל היה חוזר בימים אלו על מאמר הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע, אשר בהגיע ימי התשובה היה אומר רבונו של עולם הנה כולם חוזרים בתשובה ואף זושא רוצה לשוב אבל היאך נוכל לשוב בתשובה, לכן נקיים לכל הפחות ראשי התיבות היוצאות מתיבת תשובה, 'תמים תהיה עם ה' אלקיך' (יח, ג), 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תהלים טז, ח), 'ואהבת לרעך כמוך' (ויקרא יט, יח), 'בכל דרכיך דעהו' (משלי ג, ו), 'הצנע לכת עם אלקיך' (מיכה ג, ח).

שלשה דרכים בחובת העבודה בסתר ובגלוי

יש לבאר הכתוב 'הצנע לכת עם אלקיך' בדרך רמז בשלשה אופנים כדרך שאומרים בתפלה 'לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי, האחד בפשטות שלא יתנהג ביראת ה' רק בעת שנמצא בין אנשים אלא אף בעת שנמצא יחיד ואין איש רואהו, כאשר אמר ר"א הגדול לתלמידיו ולואי יהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם (ברכות כח.).

האופן השני בסתר ובגלוי מורה על שני מצבים בעבודת האדם, פעמים שנגלה עליו אורו יתברך ומרגיש בלבבו נועם ורצון לעבודתו, ופעמים שנסתר ממנו אור אלקי ואינו מרגיש טעם וחיות בקיום רצונו, ונצרך להתגברות לבל יתרפה ממלאכתו, כנרמז במזמור (תהלים כז, א) 'לדוד ה' אורי וישעי' שבזמנים שמרגיש בנפשו אור ה' ויראתו אינו מתיירא ממאומה ואינו חסר מאומה כדאיתא בזה"ק (הקדמה לתיקון) מאן דאית ביה יראה לית ליה חוסר, ועל זה נאמר ה' אורי וישעי ממי אירא, אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח'.

אמנם בזמנים שאינו זוכה להארה זו נצרך לחיזוק והתגברות בעבודתו, כנאמר בהמשך המזמור (פסוק ח) 'לך אמר לבי בקשו פני את פניך ה' אבקש אל תסתר פניך ממני', שבזמני הסתר מתגבר שלא להתרפות מעבודתו ומבקש מהשם יתברך שלא יסתיר פניו ממנו, כאשר מבקשים ברי"ה

לענוים יתן ה'ן

ענוותנותיה דרבינו מרן אדמו"ר רבי נח מלעכוויטש זי"ע

יומא דהילולא קדישא - ה' תשרי תקצ"ג

ונח מצא חן בעיני ה'. במהלך ה-קפ"ט שנים מיום עלותו בסערה השמימה של רבינו נח, קראו מאות אלפי פעמים את פסוק זה על רבינו, ועדיין אתה מוצא בהם חידוש, - 'שהיו כל מעשיו נאים ונעימים לפני האלקים' כותב הרמב"ן בביאורו לפסוק זה. כמין חומר נאמרים הרברים על רבינו נח, שכל ימיו עלי אדמות היו מתוך חטיבה אחת של דבקות בהש"ת ובעבודתו באמת ובתמימות, מתוך ענוה ושפלות עד אין קץ.

אמרו עליו תלמידיו: כל הצדיקים יודעים כי הם אינם 'נוטע יודן' - היינו אינם יראי שמים, אך בכל זאת אם היו אומרים להם שישבעו על כך שבועה דאורייתא היו מתייראים, אבל מרן זי"ע היה נשבע על זה ללא שום פקפוק!

מרב שפלותו, אף לא יחס את ענוותנותו לעצמו ואמר. 'די טאטע האט אונז אריבער געפירט און א ראד מיר זאלן נישט וואקסן' - אבי הק' העביר אותנו - תלמידיו במכבש, בכדי שלא נגדל.

קבלת הנשיאות

כבר בהסתלקות אביו נגלו לעין כל רב ענוותנותו, כשלא רצה בשום אופן ליטול על עצמו את עטרת הנהגת העדה באמרו שרעו הנאמן הרה"ק ר' מיכל - גדול תלמידי מרן הס"ק ראוי יותר לאותה אצטלא, שכן התורה מתחילה מבראשית, והוא הראש בין תלמידי מרן הס"ק, אך לעומתו אמר רבי מיכל כי ברוב החומשים קרוע בתחילת הספר, על כן על פי רוב מתחילה היא דווקא בפרשת נח...

נסעו החסידים בראשות הני תרי שרפי מעלה - רבינו ורבי מיכל, לשאול באורים ותומים - במעוזבו' אצל רביה"ק הרבי ר' ברוך זי"ע, אך הגיעו למעון הקודש התיישב רבינו לימיו של הר"ב ובאי הבית רצו לסלקו בידועם עד כמה מקפיד רבם הקדוש של ישב שום נברא לצדו, אך הר"ב קרא לעברם 'הניחו לו, הוא נח לעליונים ונח לתחתונים'... כך הכריע הר"ב שרבינו יהיה נשיא וראש העדה. ופנה אל החסידים שעמדו שם - רבכם החדש יפעל בשתיקתו יותר משפעל אביו בחריפות.

לימים שיגר מרן ז"ל בהזמנות אל הרה"ק ממעוזבו דורון קופסה אשר תוכה זהב ומצופה בכסף, ועטפה בנייר פשוט. משהגיע הדורון אל הקודש במעוזבו נענה הר"ב ואמר הדרשה גישאיניק ששלח הוא כמו שהוא בעצמו - מבחוץ נייר פשוט, בתוך כסף מזוקק, ובפנים זהב טהור...

עוד אמר עליו, ההפרש בינו לבין צדיקים אחרים הן נוסעים אלי הרבה צדיקים אשר בעת היותם בביתם יושבים על כסאותם המה רביים שלמים, וכאשר נוסעים אלי אזי בדרך נסיעתם נתמעט רבע, ובבוא לעירי נתמעט עוד ונשאר אך חצי רבי, ובבוא לפתח ביתי נתמעט עוד ונשאר אך רבע, ובקבלו שלום נופל גם הרבע הרביעית ונשאר פשוט. ובחזרתו כשיצא אחורי הדלת משיג רבע, וכשיצא מעירי משיג חצי רבי, בבוא לעירו משיג עוד רבע, וכשישב על כסאו נעשה שוב רבי שלם. והוא כמו שיושב על כסאו כן בעת נסיעתו כן כשבא אצלי כן בחזרתו לביתו, אינו מרגיש מאומה רק כאיש פשוט.

מסופר כי בחיי אביו הסתיר את עבודתו עד כדי כך שחשבו החסידים כי רק למדן הוא, ואפילו בתקופת נשיאותו אמרו עליו התלמידים, כי מתלמידי אביו הזקנים הסתיר את עצמו ורק התלמידים הצעירים שהסתופפו רק בצלו, להם גלה שמץ ממדרגותיו הנשגבות.

לאחר שהכתיירוהו התלמידים בנשיאות העדה הביאו לפניו כף של כסף בדרך כבוד, בעוד שכל העם אכלו עם כף מעץ, כשאכל את המרק החם עם הכף החדשה הפטיר - וואס טויג מיר כבוד אז עס בריט - וכי מה שווה הכבוד אם נכוים ממנה... [כף מתכת כידוע, מתחממת יותר מכף של עץ].

אירע פעם שהר"ג זי"ע נהיה בעל חוב גדול, ונסע לקהילות אנ"ש לאסוף את כסף הקדשים, גם למינסק הגיע אז, ובהיותו נחשב ללמדן גדול באו כל לומדי העיר וחלקו לו כבוד רב.

רבינו שמאס בכבוד אמר: כסף אני חייב לאנשים ואת זה באתי לקבץ, ואילו כבוד איני חייב לאף אחד, ואין לי בכך כל צורך.

אף היה מורה כל העת לחסידיו ותלמידיו שלא יקראו לו בשם 'רבי' אלא בשמו 'ר' נח, ואף אמר לאחד מאנשיו שלא יפעל להביא בעבורו חסידים, ושלא יחזיק ממנו אלא שהוא מעט יותר ממנו.

רבינו לא הלך בבגדי לבן כלל, ואף לא נהג לבצוע על י"ב חלות כאביו מרן הס"ק, כששאלוהו מה הטעם שאינו לוקח י"ב חלות השיב בפשטות שני גדולים הם כמו י"ב קטנים. ובסוד קדושים מי יבוא.

מצא חן במדבר - תורתו ודיבוריו הקדושים במידת השפלות

בהסתר בתוך הסתר הסתיר רבינו את דברי תורתו, על פי רוב היו דברי תורתו באופן של מילתא דבדיחותא ובהם היה מלביש סודות עצומים, אחד מאנשיו החל לומר פעם דברי צחות כרבו, ואמר לו רבינו - אם אין יודעים היאך לצרף אותיות אי אפשר לומר דברי צחות...

בבחינת 'פשי יצאה בדברו' נכרו על דברי תורתו רוב שפלותו ופשטותו. 'אתה בחרתנו מכל העמים' - המשיל רבינו משל למלך שעשה סעודה מפוארת לכל שריו ועבדיו, כל אחד משועי העולם הביאו מנחה יקרה מכסף זהב ויהלומים, העבד האהוב הביא מתנה פשוטה - כלי חרס דל למראה, אך המלך בחבבו את העבד הניח כלי זה מעל כל הכלים שהעניקו לו הבאים; כן הדבר עם כנסת ישראל, לא זו בלבד שמכל המלאכים ושרפים וצבא מעלה שיש לו להש"ת בחר בישראל עם קרובו, אלא אהבת אותנו, ועוד נוסף - ורוממתנו, ועוד נוסף - וקדשתנו, ועוד נוסף - וקרבתנו מלכנו לעבודתך. כל שיחו ושיגו של רבנו מתוך שברון לב ושפלות היתה.

אף הוא ראה פעם שוחט שהיה אומן גדול פעם במלאכתו, אך מחמת מומחיותו הגדולה אזי שחיתו היתה מתוך גבהות הלב וציווה רבינו שלא לאכול משחיתו משום שנאמר 'תועבת ה' כל גבה לב' ודרשו על זה חז"ל אפילו לא נתגאה אלא בלב נקרא תועבה, וכתביב לא תאכל כל תועבה.

אמר פעם: סימן לשפלות אמיתית היא שמחה. כי מי שלבו נשבר באמת עליו אמר הכתוב 'אני אשכון את דכא', ומאחר שהש"ת עמו, הלא 'עוז וחדוה במקומו' - על כן הוא בשמחה. אמר פעם רבינו במתק לשונו: 'גרויס, הויעך, ווילען אלע זיין, קליין וויל קיינער ניט זיין - גדול, גבוה, רוצה כל אחד להיות, קטן לא רוצה אף אחד להיות - אבל אמת מארץ תצמח...'.

כשדיבר מצדיקים מדורות קודמים אמר שבאמת אינו ראוי אפילו לדבר מהם, אך כהיום יותר טוב הוא מהם שכן הוא עונה 'אמן יהא שמיה רבא' והם כבר לא זוכים לכך.

פרי צדיק יהנה חכמה

שח רבינו על רביה"ק מוויטעבסק שטרם הסתלקותו נאנח 'אוי לי מפניות אוי לי מגאות' והפטיר רבינו: הפניות של הר"מ לא היו מפני בני אדם כי במה נחשב הוא אלא שכל כוונתו היתה על פניות של תענוגים מעבודת השי"ת.

כששמע זאת תלמידו ורעו הגדול הרה"ק ר' מיכל מלעכוויטש אמר כי מדבריו אלו ניכר שרבינו הוא פרי צדיק באמת עד שאינו מסוגל להבין הכיצד תתכן פניות מבני אדם.

עבודת הצדיקים להסתיר עצמם

כל מה שהצדיק יותר גדול הוא יותר בהסתר והוא יכול יותר להסתיר את עצמו. וזה של"ו צדיקים שישנם בכל דור (עי' סוכה מה:): קוראין אותם העולם נסתריין. ושמעתי כי דודי זקני הה"ק מוה"ר נח שאל לאביו הוא זקני סבא קדישא מוה"ר מרדכי נ"ע מלעכוויטש, העולם אומרים שהל"ו צדיקים הם נסתריין, אם כן הצדיקים שבדורינו המפורסמים אינם מל"ו. והשיב לו אביו ז"ל בלשון אשכנז, א שיינער מו"מ וואלט גיווען אז מיר וואלטין מער ניט גיווען נאר וויא מי זעט אונז. ראה כמה גדלה קדושתם ז"ל זי"ע ועכ"א.

דברי שלום (פרשת ויקרא)

ואנכי אסתר אסתיר פני ביום ההוא (לא, יח).

י"ל כי פני רומז על הצדיקים אנפי מלאך, וכמו שכתוב בזהר הק' (בא לח). מאן פני האדון ה', דא רבי שמעון בן יוחאי. וזה על ג' אופנים, האחד, שאסתיר את פני דהיינו שהצדיקים הגדולים האמיתיים יהיו בהסתר ולא ידעו מהם כלל. גם הצדיקים המפורסמים יהיה עבודתם בהסתר גדול. גם יהיו בהסתר גדול שלא יגלו כלל להעולם. וזהו באמת חסרון גדול, וזהו 'ואנכי אסתר אסתיר את פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה'. ופשוט.

דברי שלום

הרה"ק ר' הירש לייב מאליק זי"ע שלח שני אנשים גדולים לתהות על קנקנו של הרה"ק ר' אריה לייב השפאלער זיידע' זי"ע [יוד"ק ר' תשרי תקע"ב] ולראות אצלו אור השבת, אך כל השבת לא פתח פיו בחכמה בדברי תורה, רק בעידנא רעוא דרעוין לאחר הפצרות מרובות אמר - כתיב שני פעמים 'ואנכי אסתר אסתיר', היינו שהקב"ה אומר אני מסתיר את עצמי אצל יהודי שהוא מסתיר עצמו.

עבודת התשובה ביום השבת

איתא ממרן הר"ג מלעכוויטש זי"ע קדשים קלים שחיתן בכל מקום (ובחים נה). האנשים הפשוטים לוכד היצר הרע בכל ענין, אבל קדשי קדשים שחיתן בצפון, שהאנשים הקדושים נלכדים ברשת היצר בעינינים נסתרים וצפונים.

בדרך זו יש לומר כי נשתנית עבודת התשובה בימות החול מתשובת יום השבת. כי בימות החול עבודת התשובה על עניני המעשה הנראים בחוץ, וביום השבת על ענינים הצפונים בלב. כדאיתא בפרי הארץ (כי תשא) שפעמים יש בלב האדם מדה וטבע רע אלא שאינו יוצא במעשה בפועל, מחמת שלא בא לידי נסיון בענין זה. ובכח קדושת השבת יכול האדם לטהר עומק לבו, אף על ענינים אלו.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א,

קידו"ד ביום שבת שובה - הילולת מרן הר"ג זי"ע

ביאורי רבותינו הקדושים בפסוקי הפטרת 'שובה ישראל'

מאמר קדוש מכ"ק מרן אדמו"ר מוהר"י זי"ע
מתפרסם לראשונה בכתב"י חב"ד צ"ר הגה"צ ר' נחום רבינוביץ זצ"ל
התרחקות משלשת הדברים המוציאים מן העולם
אשור לא יושיענו על סוס לא נרכב ולא נאמר עוד
אלקינו למעשי ידינו.

נראה לומר עפ"י המשנה (אבות ד, כא) **הקנאה התאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם, כי שלשה עברות הללו הן הן המקור לכל העברות, וזה רמוז בכתוב זה, כי מקור תאות הכבוד הוא מגאות והתפארות כי העניו ושפל רוח לא ירדוף אחר הכבוד. וזה שאמר הכתוב 'אשור לא יושיענו' - אשור הוא מלשון 'באשרי כי אשורני בנות' (בראשית ל, יג) - דהיינו התפארות וגאות, וזה 'אשור לא יושיענו' כי לא נרצה עוד בהתפארות וכבוד הבא מגאות כי מה יושיע לנו הגאות ואיזה תועלת יש ממנו, ולזה נתרחק ממנו עד קצה האחרון.**

'על סוס לא נרכב, סוס הוא כינוי לתאוה כי הסוס הוא בעל תאוה גדול מאד, כמאמר הכתוב (יחזקאל כג, כ) 'וזרמת סוסים זרמתם', ולזה אמר על סוס לא נרכב - שלא נתנהג עוד במדת הסוס להיות בעל תאוה, כי אם אדרבה נשבור התאוה.

'ולא נאמר עוד אלקינו למעשי ידינו', הוא כנגד הקנאה כי מקור הקנאה הוא מזה שאומר בלבו 'חיי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה' (ת, יז), מזה תצמח לו קנאה בלבו. כי אם היה מאמין באמונה שלמה כי לא כחו ועוצם ידו רק הכל הוא מה' אשר הוא משגיח על כל פרט ופרט ואין אדם נוגע במה שמוכן לחברו, אז לא היה מקנא את חברו.

וזהו שאמר הכתוב 'ולא נאמר עוד אלקינו למעשה ידינו', כי לא נאמר עוד בלבנו כי כוחנו ועוצם ידינו עשה לנו את החיל הזה - וכאילו ידינו הם אלקינו ח"ו המשפיעים לנו כל טוב, אשר מזה נבוא לקנאות איש בחברו. **מעתה לא נשגה עוד בזה, כי נדע ונאמין באמונה שלמה כי הכל הוא מה' בהשגחה פרטית ואין אדם נוגע במה שמוכו לחברו, ובוזה נסיר הקנאה מלבנו.**

תשובה לגלות חלק אלוך שבקברו

שובה ישראל עד ה' אלקיך.

היינו עד החלק אלוך שבך. כי כל איש ישראל יש לו חלק אלוך ממעל, רק כשאינו טוב אזי אינו אצלו. על כן אמר 'שובה ישראל עד' - שתבוא לחלקך - חלק אלוך ממעל. **'ארפא משובתם' אני בעצמי, אף על פי כן 'אוהבם נדבה' - אחשוב להם כאילו מעצמם התעוררו לשוב, ואח"כ 'אהיה כטל לישראל'.**

מרן אדמו"ר הק' מקארלין זי"ע

ראשית התשובה לדעת מציאותו האמיתית

שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעוונך (הושע יד, ב).

יש לבאר כי שם ישראל מורה על מדרגה גבוהה כמבואר בספה"ק, וא"כ מה טעם נקראים בשם זה כאשר נכשלים בעוונות.

הביאור בדרך משל לבן מלך שחי בארמון אביו והיו כל מעשיו והליכותיו כראוי למעלת בן מלכים, לילה אחד חלם בשנתו והנה הוא בן כפר הדר בכפר נידח וכל הליכותיו וצורת חייו באופן גס ומגושם כשל בני כפר, וכיון שהיה החלום מאד חזק ומוחשי אף אחר שהתעורר משנתו היה

עדיין מבולבל ולא ידע אם בן מלך הוא או בן כפר, עד שהוצרך לצבוט את עצמו ולהיכח שאין זה אלא חלום ובאמת הוא בן מלך חחי בארמון מלכים.

הנמשל שאיש יהודי בעצם מהותו הוא בן מלך שנשלח לעוה"ז לגלות כבוד מלכותו, אמנם על ידי שחוטא נעלם ממנו מציאות הבורא יתברך ונדמה בעיניו שהוא בן כפר שכל מטרת חייו להשיג עוד ועוד קנינים גשמיים, ובחלומו נראה לו שאלו חייו האמיתיים ככל אנשי העולם החומריים ומדמה לעצמו שהליכותיו ומעשיו שוים להליכות בני הכפר.

בעת שנתעורר לשוב ליוצרו ראשית עבודתו להתעורר מחלומו ולדע מציאותו האמיתית, לזכור היותו בן מלך ששוכנת בו נשמה חלק ממנו יתברך שנשלחה לעוה"ז להכיר מלכותו יתברך בבריאה, ואזי ממילא ישוב לחיות כראוי לבן מלך.

זהו 'שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעוונך', כי אם נכשלת בעוונות ראשית תשובתך לשוב ולדע שאתה ישראל המורה על גודל מעלת הנשמה, וכאשר תזכור מציאותך האמתית ממילא יהיו מעשיך והליכותיך באופן הראוי לבן מלכים.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, מתוך רעוא דרעיון וילך - שובה תש"פ

יודיע ועד

שובה ישראל עד ה' אלקיך.

כתב הרמב"ם (הלכות תשובה, פ"ב ה"ג) דתשובה היא עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא עוד. **ושמעתי מהגאון ר' יצחק יעקב [ורנובסקי] מלידא [- מגדולי אנשי רבוה"ק ואב"ד העיר מוש] שאמר בשם הקדוש ר' אהרן מקיידינאוו נ"י רמז לזה בפסוק: 'שובה ישראל עד ה' אלקיך', היינו שהשי"ת יהיה עד בדבר.**

שיחת חולין של ת"ח (כ"ב) בן ציון שלמה, ואישא תרי"ס עמי לא), ויצוין להקדמת בני המחבר בספר 'חלק יעקב' (יילנה תרי"ח) שכתבו: לנו נודעת העובדא כי בעל הספר שיחת חולין של ת"ח' בהיותו בצוותא הדא עם אאמו"ר בלידא או בווארשא, ובאספסו שם את החומר לספרו, היה אאמו"ר ז"ל לעזר לו בענין זה שמסר לו כמעט רוב הספר... שספר לו להמחבר בשם הצדיקים שאאמו"ר היה סמעיציאם.

להתעורר מדיבורי הצדיקים

קחו עמכם דברים.

רמז בזה שכשתשמעו איזה דיבור טוב מצדיק או תראו איזה דיבור טוב בספרים, אזי תדעו שכל הנאמר והנשמע לכם נאמרו הדברים, וע"ז זה תזכו לשוב בתשובה שלמה. וזהו 'קחו עמכם דברים' - שכל דברי המוסר שתשמעו או תראו בספרים לכם נאמרו, בזה 'ושבו אל ה' - תזכו לשוב בתשובה שלמה.

מרן אדמו"ר מוהר"י זי"ע

כל מה דעביד רחמנא לטב עביד

קחו עמכם דברים ושובו אל ה'.

דיבור הוא לשון קשה, וה' הוא רחמים. רמז בזה כי צריך איש ישראל אף שהקב"ה מתנהג עמו לפעמים במדת הדין הקשה עם כל זאת יאמין כי הכל הוא חסד ורחמים, דהרי 'מתאו לא תצא הרעות' (איכה ג, לח), ורק שנותן לו גמולו בעוה"ז כדי להיטיבו באחריתו. וזהו 'קחו עמכם דברים

ושבו אל ה', היינו שאף את הדיבור הקשה הרומו לדינים ישיב אל ה', ויאמין כי גם זה הוא חסד ורחמים מאת ה' בעל הרחמים.

מרן אדמו"ר מוהר"י זי"ע

בכל דרכיך דעהו

קחו עמכם דברים ושובו אל ה'.

רמז בזה שגם בעת עסקכם בדברים הגשמיים השייכים לכם כאכילה שתיה וכדו' תהיה ג"כ כונתכם רק לה'. וזהו קחו עמכם דברים, דברים השייכים לכם - דברים הגשמיים,

המשך בעמוד הבא >>>

חאטש שבת תתעורר לשוב אל ה'

ואמר ביום ההוא הלא כי אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, ואנכי הסתר אסתיר פני מהם וגו' (לא, יז - יח).

בספה"ק הקשו אחר שמודים שבאה עליהם הפורענות ח"ו מחמת שאין אלקיהם בקרבם, מה טעם יוסיף השם יתברך להסתיר פניו מהם.

ביאור הענין דאיתא בחז"ל (ר"ה יח.) 'דרשו ה' בהמצאו' (ישעיהו נה, ו) אלו עשרה ימים שבין ר"ה ויוה"כ"פ, ובימים אלו מתעורר כל יהודי לשוב ליצרו, ואופן התשובה כנאמר בהפטרה 'שובה ישראל עד ה' אלקיך', שישב להרגיש שהשם יתברך מתייחס אליו ונקרא אלקיו, וכאשר מתעורר להרגיש אלקותו יתברך נעשה 'כי כשלת בעוונך' שאף העוון המזיד נחשב כמכשול בשוגג, כי נתגלה שנכשל בחטא רק מחמת שלא הרגיש שה' אלקיו, אבל אם היתה בו דעת וזדאי לא היה חוטא.

ביותר נתעורר בשבת לשוב אל ה' כאשר כל שבת הוא זמן תשובה וכפרה, כדאיתא במדרש (ב"ר כב, יג) פגע בו אדם הראשון בקין אמר לו מה נעשה בדיןך, אמר לו עשיתי תשובה ונתפשרתי, התחיל אדה"ר מטפח על פניו אמר כך היא כחה של תשובה ואני לא הייתי יודע, מיד עמד אדה"ר ואמר 'מזמור שיר ליום השבת' (תהלים צב, א).

וכן אמרו (שבת קיח:) כל המשמר שבת כהלכתה אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו, כי בשבת נתעורר כל יהודי להרגיש שה' אלקיו כנאמר (שמות כ, ט) 'זביום השביעי שבת לה' אלקיך, ועל ידי זה נתעורר לשוב להשם יתברך, כדאיתא בספה"ק כהלכתה מלבד שמירת כל הלכות שבת, הכונה שהולך ומתעלה מדרגה לדרגה בקדושת השבת, ועל ידי זה זוכה להרגיש כי ה' אלקיך' ושב בכל לבו מאשר נתרחק מבוראו, עד ששב ומטהר נפשו אפילו מהפגם החמור ביותר הוא ע"ז.

זהו ביאור הכתוב 'ואמר ביום ההוא הלא כי אין אלקי בקרבי' וגו' 'ואנכי הסתר אסתיר', כי בעת שאומר היהודי שאינו מרגיש אלקותו יתברך, הטענה עליו די וואך ווי די וואך חאטש שבת, שאף אם בימות החול לא נתעורר לבו מה טעם לא נתעורר בשבת להרגיש שה' אלקיו עמו ולשוב אליו בכל לב, כי בשבת יכול כל יהודי לשוב ולהרגיש ה' אלקיו.

וילך - שובה תש"פ, ב, ליל שבת

ויכול להתרומם ולהידבק בהשם יתברך, כמאמר מרן מוה"ר א ז"ע 'הילוכך תהא בנחת' (זמר מ'ה ידירות) שיש לילך ולהתעלות עם קדושת השבת שתחלתה לביל שבת קודש ומתעצמת ביום השבת וביותר בעת רעוא דרעוין שזוכים לבחינת 'אתה אחד ושמן אחד ומי כעמן ישראל גוי אחד בארץ', ובעת שמתבונן בעצמו היאך נראו שבתותיו ועד כמה לא ניצל הזמן לדבק נפשו באלקים מתעורר על זה בתשובה.

והחלק השלישי בתשובה שמתבונן בשורש במה שגרם החטא, שהרי אם מכיר האדם כראוי גודל ערך נשמתו ודאי אינו בא לידי חטא, ובאם נכשל בחטא ל"ע הוא מחמת שנחסר בהתבוננות והכרה זו ועל זאת יש לו לשוב, כדאיתא בדברי חיים (לשבת שובה) בשם הרה"ק הר"א מליז'ענסק ז"ע שיש לאדם לשוב על תחלת נפילתו בחטא, ובוזה מבאר הכתוב 'שובה ישראל עד ה' אלקיך', שירבה כל כך בתשובה עד שורש החטא ובוזה יקרא ה' אלקינו עיין בדברות קדשו.

שלשה חלקי תשובה אלו נרמזים בברכת 'השיבנו' בתפלה, השיבנו אבינו לתורתך - מורה על התשובה בחלק המעשה שישוּב לקיים מצוות התורה כמשפּטם. וקרננו מלכנו לעבודתך - מורה על התשובה בחלק האהבה והיראה שהיא עבודת הלב כמארז"ל (תענית ב). שהתפלה היא עבודה שבלב וכו'. והחזירנו בתשובה שלמה לפניך, הוא על שורש הנפילה מחמת שלא הכיר במעלת נשמתו, שעל ידי שישוּב להעריך גודל נשמתו תהא תשובתו בשלמות לעמוד לפניו יתברך.

אמירת היודי בגודל מרירות על ריחוק הנשמה

הנה ברמב"ם (הלכות תשובה, פ"ב) פירט ארבעה חלקים במצות התשובה, הראשון עזיבת החטא והשני החרטה ושני חלקים אלו שייכים לחלק התשובה במעשה, שידוע כי רע ומר עזוב את אלקיך ומתחרט על שהמרה רצון קונו ועוזב לגמרי החטא. ושני החלקים האחרים הם וידי וקבלה

ושבו אל ה', שגם בהם תכוונו לשם שמים להיות בריאים וחזקים לעבודתו ית'.

מרן אדמו"ר מוהר"ר ז"ע

תשובה אף על עוונות קלים

אמרו אליו כל תשא עוון וקח.

על פי מאמרם ז"ל (יומא פח): עשה תשובה מאהבה זדונות נעשו לו כזכויות, והנה העושה תשובה מאהבה הריהו מחשב היטב במעשיו ושב בכל לבו ונפשו אף על עוון קל. וזהו 'כל תשא עוון', תשא לשון מספר וחשבון, שאף עוון קל מ"מ כ' - לשון ריבוי, אצלו ג"כ בחשבון העוונות, וישוּב בתשובה עליו. וע"י זה 'קח טוב', כי נעשים מהעוונות זכויות כנ"ל.

מרן אדמו"ר מוהר"ר ז"ע

תפלה בשלמות הכוונה

ונשלמה פרים שפתינו.

הנה בזמן הזה שאין לנו עבודת הקרבנות בעוה"ר, הרי התפילות עולות במקום קרבן (ברכות כו). וכמו שהקרבן היה צריך להיות תמים ללא כל מום, כך גם התפילה צריכה שתהיה נקייה מכל מום היינו מחשבות זרות ורעות ח"ו הן הן המומין שישנם בתפלה. וזה פירוש הכתוב 'ונשלמה פרים שפתינו' דכשם שהפרים היו צריכים להיות שלמים, כן גם דברי שפתינו צריכים שיהיו שלמים בלא שום פגם.

מרן אדמו"ר מוהר"ר ז"ע

לעתיד, ושייכים לחלק התשובה בשורש החטא על ידי שמתבונן בגדלות נשמתו, כי היודי בסדר אותיות התורה שמתבונן שנתרחק משרשו ולא זכר שנשמתו היא חלק ממנו יתברך המאוחד בתורתו, עד שבגודל מרירותו עולה לבו על גדותיו ואינו יכול לעצור מלהתודות ולומר בפיו שכל חפצו לקשר נשמתו לשרשה ולהרגיש תמיד גודל ערכה, כמאמר הכתוב 'שובה ישראל עד ה' אלקיך' עד שתשוב להרגיש שה' אלקיך.

ומתוך הרגשה זו נתעורר בקבלה לעתיד עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לכסלה על ידי שמכיר ערך נשמתו, כפירוש הצדיקים (נועם אלימלך פרשת קדושים) בדברי המשנה (אבות ג, א) הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה דע מאין באת.

זהו ביאור דברי הרמב"ן שאף אחר שאומרים 'על כי אין אלקי בקרב' וגו' עדיין יהיו בהסתר פנים מהגאולה מחמת שאין אמירה זו אלא חרטה ואינה יודי גמור, היינו שלא שבו אלא על החטא עצמו אבל לא תקנו שורש החטא לחדש דבקות הנשמה בהשם יתברך שהוא ענין היודי, וכדבריו שכאשר יקיימו ושבת עד ה' אלקיך בתשובה שלמה יזכו לאור הגאולה.

סגולת הימים לשלמות התשובה עד השורש

בימים אלו של עשי"ת וביותר ביום השבת המסוגל לתשובה, יכול היהודי לזכות לתשובה שלמה עד ה' אלקיך. ובמאור עינים (האזינו) איתא בדעת רבי שיוה"כ מכפר אף לשאינם שבים (יומא פה). הכונה לענינים שאיתא בזה"ק שהתשובה עליהם קשה מאד, ובשם צדיקים איתא שכן הלכה כי תשובה עילאה מועילה על כל ענין, וביה"כ פ' שהוא בחינת עולם הבא יכול היהודי לזכות לתשובה זו.

בסליחות (לצום גדליה) אומרים 'שב בינתים מוחלן לו נואש ולא שב' וכו', נואש אין הכונה רק למתיאש מלשוב על עוונותיו אלא אף על הארת הנשמה, ואף אם כבר ניסה

פלאות אודות עידן רעוא דרעוין של שבת שובה

ידוע כי שבת בראשית ושבת הגדול ושבת תשובה הם בחינה אחת והם כוללים כל שבתות השנה בחינת ראש תוך סוף, כי שבת בראשית הוא בתחילת השנה, ושבת תשובה בסוף השנה, ושבת הגדול באמצע השנה.

והנה בכל שבת יש שלש שבתות הנ"ל, כי בלילה הוא בחינת שבת בראשית, על כן אומרים 'יכלו' ושבת בבוקר בחינת שבת מתן תורה, על כן אומרים (שחרית לשבת) 'שמח משה'. והוא באמת בחינת שבת הגדול, וכמו שכתוב (שמות ג, י) 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה', על כן שבת הגדול הוא התחלת יציאה ממצרים הוא התחלת מתן תורה. ושבת במנחה הוא שבת לעתיד לבא בחינת עולם הבא, על כן אומרים (מנחה לשבת) 'אתה אחד ושמן אחד', כי אז יהיה ה' אחד ושמו אחד (זכריה יד, ט) 'ומי כעמן ישראל גוי אחד', (שמואל ב ז, כג) והוא בחינת שבת תשובה כי אין ישראל נגאלין אלא בתשובה, וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות תשובה, פ"ה ה"ה) וכבר הביטחה תורה שישאל יחזור בתשובה כמו שכתוב (דברים ד, ל) 'באחרית הימים ושבת'.

לכן כתוב בספר הפרדס לרש"י זצ"ל (ליקוטי פרדס דף יז): כי בשבת תשובה במנחה יהיה הדין הגדול שלעתיד לבא ויוצלו לרוחה לעונג ושמחה בבחינת כולו שבת. ונראה לי כי יש לרמוז במה שכתוב אצל שבת תמיד (שמות לא, טו, לה, ב) 'שבת שבתון', שבת חד שבתון תרי, רומז לג' שבתות הנ"ל דלילא ודימא ודמנחה. כן נראה לפענ"ד.

דברי שלום (לפרשת צו ושבת הגדול)

במשך זמן זמנים טובא לא יתיאש מלהאירה בדבקות בחי החיים, והרי כמה שנות האדם בעולם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים ואף אם זוכה למאה ועשרים, הלא הכל כאין וכאפס לגבי חיי נצח שיכול לזכות בכל רגע ורגע שמדבק נשמתו בהשם יתברך.

יעזור השם יתברך שנוזה לתשובה שלמה עד השורש ועלינו לבקש מהשם יתברך שיאיר לנו ולכל ישראל, ובכן תן פחדך ה' אלקינו על כל מעשיך שנוזה כבר לגילוי מלכותו יתברך על כל העולם, ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה היינו בכל שנה זוכים למחילת עוונות אף על השנים שעברו עד השורש לפני ה' תטהרו.

ויכך - שובה תשע"ט, רעוא דרעוין

שפתותיו רובבות

זכרון לנשמת הבחור הצדיק אהרן בן ציון ז"ל

בן רבינו הגה"ק רבי שלום מבראדין ז"ע ליו"ד ז' תשרי

הנה קראתי שם הספר הזה שם אהרן לזכר נשמת בני היקר המופלא ומופלא מו"ה אהרן בן ציון ע"ה, אשר נולד ביום ד' כ"ו מרחשון שנת תרמ"ט, וקוה קוייתי לאור ממנו בזה ובבא, ויבא חשך, ונפטר והלך לעולמו ביום ד' שבעה בתשרי שנת תרס"ז, קודם חתונתו, ונלקח ממני שעשועי נפשי ומר לי מאד, ונשבר לבי בקרבי, צדיק הוא ה' וגו'. אך זאת נחמתי, כי לא פנה אל רהבים ושטי כזב, וגם בעת חוליו כמעט לא פסק פומיה מגירסא, ולא עזב את העבודה שבלב זו תפלה, וקודם פטירתו למד מסכת שבת, גם לביל שלפני יום פטירתו למד בגמרא שבת. תהיה נשמתו צרורה בצרור החיים עם נשמות אבות"ק נ"ע, וימליץ טוב בעדינו לפני אדון עולמים, ויקום לגורלו לקץ הימין לתחיית עולמים.

ואעתיק מה ששאל אותי בדרך למודו, במסכת תענית (דף כ"ב ע"ב) שמעון התימני אומר אף על הדבר ולא הודו לו חכמים, איבעיא להו וכו', איכא דאמרי לא הודו לו כלל. תא שמע וכו' ר' חנן וכו' משום ר' עקיבא אומר אין מתריעין על הדבר כל עיקר, ופירש"י דגזירה היא. והקשה, איך אפשר לומר דאין מתריעין על הדבר כל עיקר, דהלא באותה משנה ברישא קתני בהדיא (דף י"ט ע"א) וכן עיר שיש בה דבר אותה העיר מתענת ומתרתת וכו' ר' עקיבא אומר מתריעות וכו', הרי דהביאו בעצמן בשם ר' עקיבא דמתריעות, ואיך אפשר לומר אח"כ כר' חנן דאמר משמיה דר' עקיבא דאין מתריעין על עיקר. וזה שאל אותי בעת שכבר היה שלא בבריאותו, וחפשתי במפרשים ולא מצאתי. אך בר"ן שעל האלפסי (דף ח: מדפי הרי"ף ד"ה ולא הודו לו) בהגהת הדרך תמים שם הרגיש בזה ונדחק מאד בזה (ועי' חידושי אנשי שם שם).

הקדמת קונטרס 'שם אהרן' לרבינו

הגה"ק מוהר"ש מבראדין ז"ע

נדבת ידידינו הדגול

הגה"ח ר' ברוך גוטמאן שליט"א - מרבני בית מדרשונו לדגל שמחת הבר מצוה לבנו בכבוד הבחור העילוי כמר שמעון נ"י יזכו לדאות ממנו ומכל יוצ"ח רוב תענוג ונחת דקדושה